

کتاب شریف

بحر الغرائب

اثر طبع عالم وارسته و مهذب

ثقة الاسلام شيخ محمد محدث هروی (طاب ثراه)

به اهتمام

زهیر طیب

هروی، محمد بن محمد

بحر الغرائب بر اساس نسخه چاپ سنگی موجود در مجموعه صنیع الملک / تالیف محمد هروی؛ تحقیق و تصحیح زهیر طیب؛ ویراستار سودابه زینلی تهرانی. - تهران: سفینه، ۱۳۸۳. ۳۶۸ ص. - جدول.

ISBN 964-95778-0-7

فهرستویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

یالای عنوان: رسائل علوم فاطمی.

عربی - فارسی.

کتابنامه به صورت زیر نویس.

نمایه.

۱. علوم غریبه -- متون قدیمی تا قرن ۱۴. ۲. جفر -- متون قدیمی تا قرن ۱۴. ۳. خدا -- نامها، خواص. ۴. رمز و رازهای مذهبی. الف. طیب، زهیر، ۱۳۵۶ - ، مصحح. ب. عنوان. ج. عنوان: رسائل علوم فاطمی.

۱۳۳

BF ۱۴۱۸ / ع ۴۵۴

م ۸۳-۹۹۴۱

کتابخانه ملی ایران

نشر سفینه

نشانی: تهران، بزرگراه رسالت، خیابان شهید کابلی، کوچه شهید آگاهی، شماره ۳۳، تلفن و نمابر: ۸۶۵۴۱۶

صندوق پستی: ۱۴۱۸۵/۶۱۶، واحد نشر

تحقیق و تصحیح: زهیر طیب

بحر الغرائب

دعوات و اذکار (۲)

• ویرایش: سودابه زینلی تهرانی • آماده سازی: فاطمه شریفی / محمد طیب

• چاپ: نخست، بهار ۱۳۸۵، تهران • شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

• لیتوگرافی: گلمهر • چاپ: مرکز خدمات فرهنگی مطهر

ISBN 964-95778-0-7

شابک ۹۶۴-۹۵۷۷۸-۰۰-۷

Printed in Iran Apr 2006

حقوق نشر برای ناشر محفوظ است. All right reserved

■ فهرست اجمالی کتاب

- ۷ / سپاس
۹ / پیشگفتار
۱۳ / مقدمه مصحح
۱۸ / دیدگاه
۲۰ / درباره اثر
۲۷ / اسرار حروف
۳۸ / علم جفر
۴۵ / معرفت انواع البسط
۶۵ / معزفی نسخ خطی جفر
۸۵ / متن رساله
۳۲۹ / فهرست نمایه ها
۳۵۱ / فهرست خواص اسماء الله
۳۵۶ / فهرست الفبایی شرح اسماء الله

سپاس

با سلام و صلوات بر محمد و آل محمد
که دانایان راستین و اولو العلم حقیقی‌اند

□ با یادی از استاد بزرگ اخلاق و عرفان، سیمرغ قاف محبت، که از کودکی همواره نفس گرم و
طنین آرام بخش نوای ملکوتی‌اش مشام جانم را نوازش می‌داد و با کسب مدد از روح ملکوتی آن
ققنوس خاکستر نشین عشق، حاج میرزا محمد اسماعیل دولابی (طاب ثراه)

و با تقدیم سپاس به:

□ اساتید و بزرگوارانی که در راه نیل این قلم به سوی بازیابی هویت دینی - ملی خود و فراگیری
و مرزبانی از ادبیات غنی و سرشار فارسی بیدریغ تلاش کردند و ذکر نام تمامی ایشان در این
مجال ننگد.

□ اشخاص و مؤسساتی که با همکاری شایسته و اعتماد درخور تقدیر، این قلم را بر عزم خود
مصمم‌تر نمودند و از آن جمله: کتابخانه مرکزی آستانقدس رضوی (دایره مخطوطات) حجت
الاسلام جناب آقای طالب الحق، جناب آقای ناصری و در رأس حضرت حجت الاسلام و
المسلمین جناب آقای واعظ طبسی تولیت مکرم آستانقدس رضوی (ع)، جناب آقای دکتر
جاسبی ریاست عالی دانشگاه آزاد اسلامی، جناب آقای دکتر شریف آزاده، حجت الاسلام جناب
آقای سید محمد خاتمی ریاست وقت کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شورای نشر نفائس
آستانقدس رضوی، جناب آقای دکتر عزت الله دهقانی ریاست وقت کتابخانه ملک، سرکار خانم
دکتر معین یادگار گرانسنگ مرحوم دکتر محمد معین

و اساتید گرامی دوره کارشناسی ارشد: (به ترتیب حروف الفبا)

□ دکتر بهزادی اندوهج‌ریدی، دکتر تجلیل، دکتر قربانی، دکتر گذشتی، دکتر مرزاآبادی و دکتر
میرعابدینی

پیشگفتار

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الْحَمْدَ مِفْتَاحاً لِذِكْرِهُ

□ ترجمه: سپاس خداوندی را که ستایش ذات بیچون خود را کلیدی بر گنجینه ذکر و یادِ خود قرار داد.

خدای را شکرگزاریم که توفیق بندگی و رهروی در مسیر شناخت خود را به ما داد و در دیجورِ ظُلْمانی دنیا، جان ما را به مشاهدهٔ جمال جاتغزای عارفان واصلش روشن نمود و امید، آن داریم تا به فضل و بزرگواریش کاستی‌های ما را به فزونی خود مبدل و دل و جان همهٔ ما را برای دریافت نفحات قدسی قابل سازد.

دیر زمانی است که در پهنهٔ تمدن کهن شیعی دانشمندان، فرهیختگان و

فضلاً، در کار نشر و گسترش معارف حقّه قرآن و عترت، این دو بال جدایی‌ناپذیر شریعتِ مُبین، در عرصهٔ جوامع‌اند و در این راستا کتابهای بسیاری را در حوزهٔ مباحث دینی و اعتقادی به صورت عمومی و تخصصی نوشته و منتشر ساخته‌اند که از نظر کمی تا حدّی پاسخگوی نیاز جامعه بوده است. در نگارش کتب دینی، سنّت این بود که نویسندگان به موازات نگارش کتابها و رساله‌های تخصصی جهت بهره‌برداری دانشجویان، محققان و طلاب، به تناسب نیاز هر عصر به نگارش و گردآوری مجموعه‌های کاربردی عمومی دینی که برای عموم مردم قابل استفاده باشد اهتمام کرده و سعی می‌ورزیدند و هم از این روست که از بزرگانی چون خواجه نصیر الدّین طوسی (ره)، شیخ‌بهایی (ره)، شیخ طبرسی (ره)، علامهٔ مجلسی (ره)، آقا نجفی قوچانی (ره) و بسیاری از بزرگان و برجستگان علمی و فقهی پیشین، و در زمان ما از بزرگانی چون حضرت امام خمینی (ره)، آیه الله حسن زادهٔ املی (دام ظلّه)، علامهٔ شهید مرتضی مطهری (ره) و... مجموعه‌هایی در قالب داستان، حکایت، دستورالعملهای سادهٔ اخلاقی، توصیه‌های عبادی و... به نگارش درآمده و برجای مانده است.

آنچه سبب می‌شود این بزرگان و امثال آنان که شخصیت‌های طراز اول حوزه‌های دینی بوده و هستند به جای صرف اوقات گرانبهای عمر در تألیف و تصنیف کتب تخصصی و حرکت در جهت پیشرفت دانشهای دینی به نگارش جُنگ‌ها و مجموعه‌های گزیده و رساله‌های ساده و به یک معنا عامیانه، پردازند این است که از دید این بزرگان، هدایت و ارتباط منسجم و مستمر با عامهٔ جامعه همان قدر مهم و ضروری است که پرداختن به مسائل مطرح حوزه‌های

تخصّصی علمی و دینی؛ و گرنه تردیدی نیست که قلم و وقت گرانمایهٔ چنین بزرگانی بی‌دلیل صرف نگارش کَشکول و داستان و حکایت نمی‌شده است.

سیرهٔ عملی در تألیف رسائل عمومی با موضوع دین از سوی این بزرگان، اهمّیت نگارش کتابهای دینی ساده و همه‌فهم را در زمینه‌های مختلف بویژه در حوزهٔ مورد بحث ما - دین - روشن می‌سازد؛ جریانی که متأسفانه با توسعهٔ فرهنگ مکتوب (کتب و مجلات) به شکل جدّی وسعت نیافته است و کمبود آن بویژه در حوزهٔ کُتب مورد نیاز نسل نو کاملاً احساس می‌شود.

با درک این ضرورت و به منظور افزایش ارتباط اقشار مختلف مردم و کتابها و متون کاربردی در حوزهٔ دین و مسائل اعتقادی، این قلم بازنویسی، تصحیح و تنقیح کتابهای عمومی دینی را با بهره‌گیری از روشهای درست علمی و پرهیز از طرح غیر علمی مسائل، محور عمل خود قرار داده است. کتابهایی که در این قالب بازتولید می‌شوند از نظر غنا و محتوا لزوماً کتابهای طراز اوّل در نوع خود نیستند؛ اما ویژگی مهمّشان، همه‌فهم بودن و نیاز و علاقهٔ عموم جامعه به فهم مسائل مطرح شده در آنهاست. امری که این قلم را بر آن می‌دارد تا به بازتولید چنین کتبی با اعمال موارد زیر در آنها اقدام کند:

□ ساده‌تر کردن زبان کتب و رسالات

□ افزودن پانوشتهای توضیحی جهت کمک به فهم معنای واژگان و عبارات

کتب و رسالات

□ استخراج منابع روایی، حدیثی، تاریخی و علمی مطالب متون

□ تصحیح، تنقیح و انتشار نسخ خطی و کُتب و رسالات این حوزه که متأسفانه

غالباً به شکلی نامناسب و بدون کارشناسی و دقت علمی، به صور مختلف چاپ و منتشر می‌گردد.

□ توضیح قواعد علمی و آموزه‌های علمی علوم قدیمه (فاطمی) متناسب با محتویات هر کتاب و رعایت مصالح عمومی جامعه.

□ معماری علمی و کتاب آرایی هنری در خور شأن مخاطبان گرامی.

□ انتخاب معتبرترین و مشهورترین کتب و رسالات دراین زمینه به منظور ارتباط و استفاده هرچه بهتر مخاطب

که این همه به منظور ایجاد یک استاندارد قابل قبول و معرفی یک مصدر مطمئن کارشناسی و به دست دادن تضمین کیفی انتشار اینگونه کتب و رسالات به مخاطبین گرامی در قالب یک سلسله انتشارات مدون و متحد و روشمند صورت می‌پذیرد. اگرچه اطمینان دارد کاری خالی از خطا و نقص نبوده است. این مجال را غنیمت شمرده و تمامی کسانی که تسخیر خطی یا چاپی ارزشمندی را در حوزه علوم غریبه (فاطمی) در اختیار دارند به همکاری و تشریک مساعی در انتشار این کتب به شکلی پرازنده و در هیأتی پسندیده و درخور شأن والای آنان دعوت می‌نماییم. از آنجا که هدف، ارتقای سطح کیفی انتشار و عرضه کتب مزبور می‌باشد همکاری عموم مردم، فرهیختگان و پژوهشگران در این خصوص مورد انتظار است.

و من الله التوفیق

نشر سفینه